

Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci

Radni dokumenti i priručnici

RDP-01/14

Siniša Subotić

**IMAMO KORICE, SAD TREBA NAPISATI KNJIGU:
PREDSTAVLJENOST NAUČNIH ČASOPISA REPUBLIKE SRPSKE U
ELEKTRONSKOJ FORMI**

Radni dokumenti CEON-a se interno recenziraju, ali ne odražavaju nužno službene stavove organizacije.

Beograd, 2014

Beleška o autoru

Siniša Subotić je naučni saradnik CEON-a. U tom svojstvu težišno se bavi metodološkim i informatološkim problemima. Objavljuje radove na osnovu bibliometrijskih studija u kojima su naučni časopisi osnovni predmet istraživanja. Pred završetkom je doktorata na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Živi u Banjaluci.

Imamo korice, sad treba napisati knjigu: Predstavljenost naučnih časopisa Republike Srpske u elektronskoj formi

Siniša Subotić¹

U Republici Srpskoj dogodio se veliki porast broja naučnih časopisa, ali ovaj porast nije podržan postupcima evaluacije i kontrole kvaliteta. Ovo istraživanje predstavljalo je prvi evaluativni pregled aktuelnog stanja, ograničavajući se na bazična pitanja elektronske dostupnosti i predstavljenosti samih časopisa i informacija u vezi sa njima.

Uzorak je sačinjavalo 45 naučnih časopisa kombinovano navedenih na listi kategorisanih časopisa Ministarstva nauke i tehnologije Republike Srpske i/ili registrovanih na DOI Srpska servisu (trećina časopisa sa liste nije bila registrovana na DOI Srpska).

Nalazi su pokazali da je elektronska dostupnost časopisa generalno nezadovoljavajuća. Časopisi su često samo usputno bili pomenuti na portalima svojih izdavačkih institucija, a samo na polovini dostupnih stranica bili su arhivirani svi brojevi časopisa, pri čemu su dominirali brojevi organizovani u cjelovite dokumente, bez mogućnosti preuzimanja pojedinačnih članaka. DOI Srpska portal pokazao se još neefikasnijim, nudeći tri puta manje brojeva u odnosu na dostupnost sa samih stranica časopisa. Samo oko polovine časopisa bilo je prisutno na Google Scholaru.

Transparentnost informacija nije bila zadovoljavajuća. Tako su podaci o uredništvima časopisa često bili nekompletni, nisu se poklapali sa onim na DOI Srpska ili su sasvim izostajali. Po trećina časopisa nije davala uputstva autorima, odnosno informacije o svojim tematskim fokusima. Najčešći jezik stranica časopisa bio je srpski i na stranicama su uglavnom izostajale informacije o korištenim servisima. Način prezentovanja informacija često je bio nezadovoljavajući.

Opšti utisak je da analizirani časopisi imaju određeni potencijal, ali nedostaje im savremena opremljenost, neophodna za obezbjeđivanje odgovarajuće prihvaćenosti, odnosno autoriteta. Izostaje i infrastruktura koja bi omogućili njihovo vrednovanje i napredovanje zasnovano na povratnim informacijama. Elektronskoj dostupnosti i transparentnosti informacija ne poklanja se dovoljno pažnje i ovo je neophodno korigovati na nivou propisa. Potrebno je i retrogradno izvršiti digitalizaciju nedostajućih brojeva i razdvajanje članaka, kao i pročititi i kompletirati informacije u vezi sa časopisima. Takođe, umjesno je preispitati funkciju servisa DOI Srpska i ispitati mogućnosti njegovog pretvaranja u izvor koji objedinjuje sve vrste naučnih informacija neophodnih donosiocima odluka, a obuhvaćenih evropskim standardima. Kao (su)finansijer, država treba kreirati ambijent za nadmetanje časopisa u borbi za kvalitet i podršku, a utemeljeno na postupcima objektivne evaluacije, umjesto arbitraže.

Ključne riječi: scijentometrijsko-bibliometrijska evaluacija, naučni časopisi, DOI Srpska, Republika Srpska, Ministarstvo nauke i tehnologije, Google Scholar.

¹ Email adresa autora: sinisasub@gmail.com

Naučno izdavaštvo u Republici Srpskoj je mlado i čine ga uglavnom novopokrenuti časopisi. Broj ovih časopisa naglo se uvećao u posljednjih nekoliko godina. I ovo je potencijalno dobro, jer autorima pruža mogućnost izbora i podržava okolnosti za razvoj zdrave kompeticije. Međutim, da bi do toga došlo, potrebno je obezbijediti još neke predušlove. Jedan od ključnih jeste i infrastruktura naučne evaluacije, koja trenutno ne postoji, a u čijem izostanku je povećana šansa za javljanjem raznovrsnih problema, uključujući i inflaciju kvaliteta. Ovo istraživanje predstavlja prvu kariku u neophodnom, ali za sada nepostojećem naučno-evaluativnom lancu.

Naučni časopisi nezaobilazni su, a možda i ključni entiteti u naučnom razvoju i diseminaciji novih znanja i ideja, naročito kada je o prirodnim i društvenim naukama riječ (Larivière, Archambault, Gingras, & Vignola-Gagné, 2006). U skladu s ovim, ne iznenađuje da se broj objavljenih radova u naučnim časopisima i broj citata koje dobijaju sad već tradicionalno koriste kao mjerila naučnog učinka (Adler, Ewing, & Taylor, 2009; Archambault, Vignola-Gagné, Côté, Larivière, & Gingras, 2006; Larivière, et al., 2006; Matković, Pejić Bach, & Radočaj Novak, 2013; Šipka, 2004, 2012a; Šipka et al., 2011), uključujući i evaluacije učinaka cijelih zemalja i regija (Albarran, Crespo, Ortuno, & Ruiz-Castillo, 2010; Basu, 2010). U ovom procesu, koriste se oruđa poput citatnih baza (npr. Web of Science, WoS), indeksa (npr. Science Citation Index, SCI) i izvještaja (npr. Journal Citation Report, JCR), te metrijski citatni pokazatelji kao što je poznati impakt faktor² (Garfield, 2006). Međutim, evaluacije zasnovane na ovakvom pristupu nisu bez svojih ograničenja. Tako npr. Opthof (1997) zaključuje da postoji dovoljno potvrda da je impakt faktor validna alatka za procjenu kvaliteta naučnih časopisa, ali da ne može biti indikator kvaliteta individualnih naučnih radova, istraživača ili odjeljenja (ako produkuju manje od 100 radova u dvogodišnjem periodu). Ovakve limitacije impakt faktora naglašavao je i sam njegov tvorac, E. Garfield (Garfield, 2006). Basu (2010, str. 516) navodi da: „[...] simplicitno shvatanje 'naučne produktivnosti' kao ekvivalenta indeksiranih radova mora biti preispitano.“

Ovo se čini posebno važnim kada je riječ o naučnoj evaluaciji u malim i zemljama u tranziciji, naročito ako ne spadaju u trenutno, u političkom, ekonomskom i naučnom smislu dominantno englesko govorno područje.

² Impakt faktor časopisa je, najjednostavnije rečeno, prosječan broj citata dobijenih tokom jedne godine po objavljenom članku, za članke objavljene tokom prethodne dvije godine. Ilustracije radi, impakt faktor od 2 za 2013 godinu, značio bi da su članci objavljeni u tom časopisu tokom 2011. i 2012. godine prosječno dobijali po dva citata u 2013. godini.

Naučni radnici iz ovakvih zemalja često će se baviti lokalno-specifičnim pitanjima i svoje nalaze objavljujuće u lokalnim časopisima i na svom jeziku (Archambault, et al., 2006; Matković, et al., 2013; Subotić, 2012; Šipka, 2004). S jedne strane, to ne znači nužno da su ovakvi radovi lošijeg kvaliteta (Archambault, et al., 2006). S druge strane, to ipak može biti slučaj, zbog činjenice da autori i časopisi iz ovih zemalja operišu u uslovima niske kontrole, podsticaja i obuke (Matković, et al., 2013) – implikacije ovoga mogu varirati od učestalijih formalnih citatnih propusta u objavljenim radovima (Subotić, 2012), do kriminalnih poduhvata umotanih u ruho naučne publicistike (Šipka, 2012b). Bilo kako bilo, ovo ipak znači da će prisutnost lokalno objavljivanih časopisa i radova autora iz malih zemalja u bazama i indeksima koje važe za „zlatni standard“ biti neadekvatna (Matković, et al., 2013; Šipka, 2004), što je naročito izraženo kada je riječ o npr. humanističkim i društvenim naukama (Archambault, et al., 2006; Matković, et al., 2013; pogledati i: Larivière et al., 2006). Iako postoje napor da se situacija u pogledu zastupljenosti naučnih časopisa iz malih zemalja u svjetskim bazama popravi, rezultati su mješoviti i ukazuju da ni slučajevi prevelikog, jednako kao ni preniskog uključivanja nisu nužno od koristi. Konkretno, Kosanović i Šipka (2012) na primjeru regiona Jugoistočne Evrope, a u skladu sa nalazima i opaskama koje daje Basu (2010) na primjerima Indije i Kine, pokazuju da prevelika „pozitivna diskriminacija“ dovodi do pada relativnog impakta zbog uvođenja na listu prevelikog broja časopisa koji to realno ne zaslužuju. „Lažno internacionaliziranje“ časopisa koji su de facto nacionalni nije u najboljem interesu promocije kvaliteta naučne produkcije. Zapravo, „trka za impakt faktorima“ i kvantitetom internacionalnih radova³ bez adekvatne regulacije izvjesno vodi u probleme, što je demonstrirano i skorašnjim primjerom dva sarajevska časopisa, koja su fabrikacijama citata dospjela na Thompsonovu listu i osigurala impakte, a onda su taj status koristila za finansijsku dobit, putem predatorskog publikovanja (Šipka, 2012b; pogledati i: Beall, 2013).

Sve navedeno ne znači da internacionalno indeksiranje i (visoki) impakti časopisa nisu nešto ka čemu treba težiti, ali znači da, posebno u slučaju lokalnih časopisa iz malih i zemalja u tranziciji, treba osigurati zdrav balans između „nacionalnosti“ i „internationalnosti“, što znači i da u

³ Nasuprot popularnom mišljenju, tako često pominjani podatak o „broju radova objavljenih u WoS“ zapravo znači jako malo i tek kada se normalizuje na nekakav način, npr. u odnosu na broj istraživača ili stanovnika, može se koristiti u evaluativne svrhe (Šipka et al., 2011), ali čak i tada uz nužni oprez i uvažavanje limitacija i međudisciplinarnih razlika (Adler, et al., 2009; Archambault, et al., 2006; Basu, 2010; Testa, 2012). Postoje eksplicitne preporuke, koje podržava i sam Thompson Reuters (ova kompanija, ranije poznata kao ISI, stoji iza WoS, SCI, JCR i tako dalje), da bi čak i impakt faktore časopisa trebalo lokalno normalizovati (Šipka, 2004).

naučno-evaluativnom i procesu razvoja časopisa veću pažnju treba pokloniti nekim specifičnim aspektima. Prije svega, treba uvažiti da će uvijek postojati pitanja koja su od više lokalno-nacionalnog značaja i samim tim će publikovanje nalaza u vezi sa njima biti prikladnije za nacionalne časopise. Dalje, treba imati u vidu da će kontinuirano stasavati nove generacije mladih autora. Mnogima od njih će, prije nego što budu u stanju da (između ostalog) prebrode jezičke barijere i eventualno se otisnu u internacionalne naučno-publicističke vode, „trending“ u nacionalnim časopisima biti od velike važnosti. Odnosno, kako Šipka (2004, str. 5) kaže:

„Uloga časopisa na "naučnoj periferiji" je specifična, a njihov značaj, bez obzira na skroman kvalitet, izuzetno velik. Baveći se tematskim sadržajima od posebnog interesa za datu sredinu, takvi časopisi nužna su dopuna vrhunskim međunarodnim časopisima. Oni su od naročite važnosti za istraživače-početnike i studente. Značaj naučnih časopisa nije samo u ostvarivanju određene formalne uloge (naučna produkcija), već i u podršci obrazovanja za bavljenje naukom (naučna edukacija).“

Internacionalni status časopisa, dakle, ne treba „juriti pošto-poto“, te treba uvažavati i ove „prizemnije“, ali esencijalne funkcije lokalnih časopisa. Kao glavni cilj trebalo bi postaviti kvalitet časopisa, dok je internacionalnost samo eventualni ishod tog cilja. Kvalitet nacionalnih časopisa *u užem smislu* funkcija je stepena u kojem uspješno služe u diseminaciji i facilitaciji upotrebe znanja u zemlji (Šipka, 2004). Međutim, kvalitet *u širem smislu* uvijek je umjesno procjenjivati u komparaciji sa vrhunskim časopisima iz oblasti (Šipka, 2004). U tom pogledu, formalni standardi koje zastupaju velike svjetske naučno-evaluativne i/ili izdavačke kompanije (npr. Thompson Reuters) čine se nezaobilaznim. Između ostalog, ovo podrazumijeva i podatke o citiranosti (kao što su ukupan broj citata ili impakt faktor), uredničkim standardima (npr. regularnost izlaženja, kompletnost reference i autorskih podataka, informativnost naziva časopisa i slično) i drugim pokazateljima kvaliteta (npr. recenziranje, naučna produktivnost uredništva i samih autora, reputacija izdavaštva), kao i internacionalnosti (nacionalna/državna pripadnost autora i citiranih autora, izdavačka politika u vezi sa jezikom, poput sažetaka na engleskom, citiranosti referenci na engleskom i slično) (Šipka, 2004; pogledati i: Testa, 2012). Ipak, prilikom odabira indikatora za procjenu kvaliteta, posebno formalne bibliometrijske prirode, treba biti obazriv i selektovati ih na empirijskoj osnovi, tj. uvažavajući njihovu relativnu važnost za dati geografski i naučni prostor (Šipka, 2004).

Postoje vrlo uvjerljive potvrde iz neposrednog regiona da naučna evaluacija sprovedena na prikladan način i uz upotrebu prikladnih indikatora snažno facilitira kvalitet – što se vidi na primjeru rasta kvaliteta naučnih časopisa iz Srbije, koji iako u prosjeku još uvijek kaskaju za svjetskim nivoom (Subotić, 2012), u ovom trenutku zauzimaju poziciju regionalnog lidera po brojnim parametrima, za šta je u značajnoj mjeri zaslužna upravo adekvatna naučna evaluacija (Šipka, 2012a; Šipka et al., 2011).

Primjer časopisa iz Srbije pokazuje da je na kvalitetu moguće raditi čak i u okolnostima nezadovoljavajuće ekonomske situacije. Porast kvaliteta ovih časopisa ne događa se toliko zahvaljujući ulaganjima i državnom podsticaju, koliko efikasnoj nezavisnoj bibliometrijsko-scijentometrijskoj evaluaciji i infrastrukturi, ali i spremnosti uredništava da podatke koji iz ovog proizilaze na najbolji način iskoriste (Šipka, 2012a).

Za razliku od časopisa iz Srbije, časopisi iz Republike Srpske nalaze se u *preevaluativnom stadijumu*. Drugim riječima, više-manje su prepušteni sami sebi. Jedina formalna podrška koja postoji podrazumijeva izradu *Rang liste kategorisanih nacionalnih naučnih časopisa* (Ministarstvo nauke i tehnologije Republike Srpske, 2013), na kojoj se trenutno nalazi 36 časopisa, koji zahvaljujući tom statusu dobijaju određenu finansijsku podršku. Međutim, ovo rangiranje se odigrava komisijski i u potpunom odsustvu bilo kakve formalne scijentometrijsko-bibliometrijske infrastrukture. Jedini informatički servis za časopise koji trenutno postoji jeste DOI Srpska (<http://doisrpska.nub.rs>), pokrenut u okviru Narodne i univerzitetske biblioteke Republike Srpske (NUB RS), sa ciljem dodjele DOI (eng. Digital Object Identifier) brojeva časopisima, obrade meta-podataka, kao i objedinjavanja časopisa na zajedničkom internet portalu. DOI Srpska, istovremeno, u saradnji sa agencijom EBSCO, vrši „licenciranje naučnih časopisa“, što zapravo samo znači elektronsko arhiviranje primjeraka časopisa u EBSCO repozitorijumu, uz naivno pretenciozno obećanje da će se time domaćim radovima osigurati „[...] široka rasprostranjenost, dostupnost i popularnost u naučnim i univerzitetskim institucijama širom svijeta“ (DOI Srpska – Agencija za dodjelu DOI brojeva NUB RS, 2013, paragraf 1).

U posljednje vrijeme, u Republici Srpskoj se javlja politička inicijativa za popravljjanje stanja u nauci i naučnom izdavaštvu. Sa scijentometrijske tačke gledišta, postoji malo dilema da bi ova inicijativa trebala rezultovati implementacijom kontinuirane, na koliko god je moguće objektivnim parametrima zasnovane i na razvoj kvaliteta usmjerene naučne

evaluacije, poput modela uspješno primijenjenog u Srbiji (Šipka, 2004, 2012a, Šipka et al., 2011).

U svjetlu takvih inicijativa, od koristi je utvrditi aktuelno stanje časopisa iz Republike Srpske po širokom spektru parametara. Prije svega, situaciju je potrebno sagledati na bazičnom nivou, koji podrazumijeva problematiku elektronske prisutnosti i prezentacije časopisa. Ovi parametri važni su iz više razloga. Svjetsko naučno izdavaštvo se gotovo u potpunosti premjestilo u elektronske formate i virtuelni prostor i dostupnost časopisa i članaka u ovakvom obliku nije više komoditet, već nužnost i praktično svi relevantni naučni časopisi pored papirnih izdanja, obavezno imaju i elektronske verzije (dok mnogi časopisi objavljuju samo elektronske verzije). Elektronska dostupnost časopisa važna je ne samo sa aspekta vidljivosti i lakše distribucije, već uveliko olakšava i proces bibliometrijske evaluacije, kao jednog od preduslova za razvoj kvaliteta. Dalje, informacije u vezi sa časopisima moraju biti transparentne i dostupne, a u današnje vrijeme, to se već gotovo po automatizmu odnosi na elektronsku dostupnost. U vezi s tim, standard je da časopisi, ako već nisu arhivirani u nekoj od baza punog teksta, posjeduju vlastite internet stranice ili stranice na portalu izdavača (ako izdavač formalno postoji). Stranice bi, uz to, poželjno trebale bar kao jedan od jezika podrazumijevati i engleski, kao široko prihvaćeni jezik nauke (Testa, 2012). Na njima bi, između ostalog, obavezno trebalo prikazati informacije o tematskom fokusu časopisa i uputstva autorima, kompletne i legitimne podatke o uredništvima i slično. Pošto se danas većina komunikacije autora i časopisa (npr. prijava rukopisa i recenzentski proces) podrazumijevano odigrava elektronski, moguće je i zdravorazumski pretpostaviti da je potencijalni autor koji dolazi izvan same institucije koja izdaje časopis („spoljašnji autor“), a koji ne pronađe internet stranicu časopisa, autor koji u tom časopisu neće objaviti svoj rad. Takođe, odsustvo informacija o fokusu časopisa i uputstava za pripremu rukopisa vjerovatno će odbiti veliki broj potencijalnih spoljašnjih autora. Postojanje kompletnih, transparentnih i nekontradiktornih podataka o uredništvima esencijalno je zbog „prve impresije“ o kvalitetu časopisa kod potencijalnih autora i čitalaca. Dodatno, na globalnom planu raste broj predatorskih časopisa (Beall, 2014), čija je jedina funkcija profit po svaku cijenu, bez brige za naučni integritet i kvalitet. Jedna od glavnih karakteristika mnogih od ovih časopisa jeste i ta da nerijetko imaju potpuno fiktivna uredništva, a nakon nekoliko „glasnih“ detekcija takvih slučajeva kod nas (Šipka, 2012b), razumno je očekivati povećanu bojazan i kod autora iz neposrednog okruženja. U tom kontekstu, časopisi koji nisu transparentni

u pogledu svog uredničkog sastava i integriteta, mogli bi apriorno biti izbjegnuti, zbog eventualnog straha od predatorstva. Istovremeno, ove informacije su u funkciji ostvarivanja i održavanja *povjerenja korisnika*. Nalazi objavljeni u časopisima čija uredništva pobuđuju sumnju vjerovatno će biti manje i čitani i citirani.

Sve ovo su primjeri karakteristika u vezi sa elektronskim prisustvom i prezentacijama časopisa koje su se nametnule kao svjetske norme i kao takve su komponente kvaliteta časopisa u širem smislu (Šipka, 2004). Cilj ovog istraživanja jeste utvrđivanje stanja u pogledu takvih karakteristika kod časopisa iz Republike Srpske i davanja eksplicitnih preporuka o progresivnim razvojnim koracima koje je u svjetlu dobijenih nalaza korisno učiniti. Pored toga, čini se umjesnim procijeniti i efikasnost servisa DOI Srpska i iznijeti preporuke u vezi sa njim, stoga ću ovom pitanju pokloniti posebnu pažnju.

Metod

Uzorak

Istraživanje je kombinovano obuhvatilo časopise koji se nalaze na *Rang listi kategorisanih nacionalnih naučnih časopisa* (u nastavku: lista; Ministarstvo nauke i tehnologije Republike Srpske, 2013) ili koji su u datom trenutku bili registrovani na DOI Srpska portalu (<http://doisrpska.nub.rs>).

Tabela1. *Broj časopisa obuhvaćenih istraživanjem*

		Časopis registrovan na		Ukupno
		DOI Srpska		
		Ne	Da	
Časopis na listi	Ne	0	9	9
	Da	12	24	36
Ukupno		12	33	45

Na listi se ukupno nalazi 36 časopisa (15 časopisa prve kategorije), dok je na DOI Srpska bilo registrovano 33 časopisa. Međutim, kao što se vidi iz Tabele 1, ukupan broj obuhvaćenih časopisa u istraživanju je 45, pošto postoji preklapanje između časopisa na listi i onih koji su bili registrovani na DOI Srpska (pri tome časopisi rangirani na listi u prvih 15. mjesta, tj. časopisi prve kategorije, nisu pokazali bilo kakvu tendenciju manje ili veće

zastupljenosti na DOI Srpska portalu u odnosu na časopise od druge do pete kategorije: $\chi^2(1, N=36)=0.00, w^4=.00, p>.05$).

Časopisi obuhvaćeni istraživanjem nisu svi časopisi iz Republike Srpske, ali pošto su lista Ministarstva i DOI Srpska jedine dvije vidljive arhive časopisa u zemlji, uzorak je ograničen samo na njih.

Postupak i varijable

Prikupljanje i verifikacija podataka izvršeni su u periodu od 20. do 22. januara 2014. godine i obuhvatili su sljedeće informacije:

- 1) Utvrđivanje oficijelnih internet stranica časopisa uz pomoć Google (<https://www.google.ba>) pretrage i utvrđivanje jezika stranica, uz evidenciju toga da li se oficijelna stranica časopisa javlja u rezultatima pretrage iznad korespondentne DOI Srpska stranice, ako je časopis registrovan na ovom servisu.
- 2) Google Scholar (<http://scholar.google.com/>) pokrivenost časopisa, koja je testirana uz pomoć *Publish or Perish* aplikacije (Harzing, 2007), u kombinaciji sa manuelnim korekcijama rezultata pretrage. Prednost ove aplikaciju u odnosu na direktnu Google Scholar pretragu je pregledniji prikaz rezultata i njihovo lakše filtriranje, ali sami rezultati pretrage su identični.
- 3) Dostupnost brojeva časopisa i članaka. Evidentirano je koliko brojeva časopisa je dostupno za preuzimanje sa oficijelnih stranica i korespondentnih DOI Srpska stranica (za registrovane časopise), kao i da li je moguće preuzimanje pojedinačnih članaka ili samo cjelovitih brojeva, kako na oficijelnim, tako i na DOI Srpska stranicama (za registrovane časopise).
- 4) Podaci o uredništvima. Ovi podaci verifikovani su isključivo elektronski, sa oficijelnih i sa korespondentnih DOI Srpska stranica (za registrovane časopise), kao i unutar elektronskih primjeraka časopisa; podaci su, potom, međusobno upoređivani. Dodatno, za DOI Srpska časopise evidentirani su i podaci o kontaktima časopisa (tj. kontakt osoba i navođenje oficijelne internet stranice časopisa).
- 5) Dostupnost informacija o tematskom fokusu časopisa, uputstava autorima i drugih relevantnih podataka za same autore na

⁴ Cohenov w (1992) je mjera veličine efekta za hi-kvadrat test (χ^2), pri čemu tentativna konvencija podrazumijeva .10, .30 i .50 kao granične vrijednosti za niski, srednji i umjereni efekat.

oficijelnim stranicama časopisa (npr. indeksne baze ili servisi koje časopisi navode).

- 6) Generalne opaske o funkcionalnostima, načinu prezentacije, stilu stranica časopisa i slično.

Statističke analize

U okviru rezultata uglavnom su dati deskriptivni statistički pokazatelji, bez navođenja korespondentnih statističkih značajnosti razlika/efekata (statistička značajnost obično se izražava preko p statistika, npr. $p < .05$). Statistička značajnost je funkcija same veličine statističkog efekta i veličine uzorka. Odnosno, da bi efekat mogao dostići nivo statističke značajnosti (tj. formalne uslove za odbacivanje tzv. nulte hipoteze), potrebno je imati određenu minimalnu veličinu uzorka, koja je dovoljna za njegovu pouzdanu statističku detekciju – ovo se naziva statističkom snagom testa (npr. Cohen, 1992). Što je očekivani efekat manji, to je za ostvarenje statističke značajnosti testa potreban veći uzorak. Uzorak u ovom istraživanju je, u terminima statističke snage, vrlo mali, tj. broj obuhvaćenih časopisa ($N=45$) okvirno je dovoljan za pouzdanu detekciju statističke značajnosti samo velikih efekata (za većinu statističkih testova koji dolaze u obzir), dok je nedovoljno visoka šansa za precizno ostvarivanje statističke značajnosti efekata nešto nižih intenziteta (Cohen, 1992), kakve je, s obzirom na prirodu varijabli, realistično i bilo moguće očekivati (i kakvi se na aktualnim podacima iz ovog istraživanja uglavnom i dobijaju). To znači da mnogi efekti koji bi na nešto većem uzorku možda i bili statistički značajni, na ovoj veličini uzorka uglavnom će se pokazati kao statistički beznačajni. Zbog toga, nije bilo previše smisla striktno se oslanjati na egzaktne statističke testove (npr. χ^2 , tj. hi-kvadrat) i njihove statističke značajnosti za sve mjerene parametre. U praktičnom smislu, ovo (između ostalog) onemogućava pouzdanu utvrđivanje eventualnih razlika između časopisa prve kategorije i niže rangiranih časopisa. Jedna od mogućnosti parcijalnog prevazilaženja ove limitacije jeste uzimanje u obzir same veličine statističkog efekta i razmatranje eventualnih naznaka trenda, čak i u odsustvu statističke značajnosti. Cohen (1992) predlaže više standardizovanih pokazatelja veličine efekta; primjera radi, za hi-kvadrat (χ^2) tako postoji koeficijent w , pri čemu tentativna konvencija podrazumijeva .10, .30 i .50 kao granične vrijednosti za niski, umjereni i visoki efekat⁵. Slijedeći ovaj pristup, preliminarno su izvršena i ispitivanja eventualnih naznaka trenda razlika za svaku od varijabli (za koju je to

⁵ Tj. w manji od .10 je potpuno trivijalan, između .10 i .30 riječ je o niskom efektu, između .30 i .50 o umjerenom, a efekat je visok za vrijednosti veće od .50

imalo statističkog smisla) u zavisnosti od kategorije časopisa (npr. prva kategorija nasuprot ostalim kategorijama), uz zaključak o izostanku bilo kakvih indicija trendova razlika među časopisima u zavisnosti od njihove kategorije (tj. časopisi prve kategorije nisu bili ništa bolji ili lošiji od niže rangiranih časopisa), tako da su ovakvi beznačajni rezultati testova (u statističkom i smislu veličine efekta) eliminisani iz rezultata.

Rezultati

Prikaz rezultata organizovan je slijedeći istu logiku ad hoc grupacije varijabli opisanu u sekciji „Postupak i varijable“, pri čemu su ovdje dati samo agregirani podaci, dok su „sirovi“ podaci za sve individualne časopise prikazani u Prilozima. Konkretno, podaci u vezi sa oficijelnim internet stranicama časopisa registrovanih na DOI Srpska dati su u Prilogu A, podaci u vezi sa brojevima, člancima, uredništvima i informacijama za autore časopisa registrovanih na DOI Srpska dati su u Prilogu B, dok se podaci o časopisima sa liste Ministarstva nauke i tehnologije koji nisu registrovani na DOI Srpska nalaze u Prilogu C.

1) Oficijelne internet stranice časopisa i podaci u vezi sa njima

Za pet časopisa internet stranica nije postojala ili nije trenutno bila dostupna. Podaci o jeziku stranica preostalih časopisa dati su u Tabeli 2.

Tabela 2. Jezik oficijelnih stranica časopisa

Jezik	Časopisi registrovani na DOI Srpska (N=33)	Časopisi sa liste (N=36)	Svi časopisi (N=45)
Oficijelna stranica časopisa na srpskom	9	14	18
Oficijelna stranica časopisa na engleskom	5	5	6
Oficijelna stranica časopisa na srpskom i engleskom	14	14	16

Rezultati ukazuju da je najveći broj internet stranica časopisa bio na srpskom jeziku, a nakon toga i na srpskom i engleskom, odnosno samo na engleskom. Jedan časopis („Poslovne studije“), prisutan i na listi i registrovan na DOI Srpska, imao je, pored srpskog i engleskog, ponuđen i njemački kao jezik stranice.

Napominjem da slučajevi u kojima nije bilo moguće identifikovati oficijelnu stranicu časopisa ne podrazumijevaju jedan slučaj („Primus“ časopis) u kojem je internet stranica promijenjena upravo u periodu obuhvaćenom istraživanjem, ali je nova stranica odmah postala dostupna. U 10/33 slučajeva među rezultatima pretrage link ka DOI Srpska stranici časopisa javio se u rezultatima pretrage iznad oficijelne stranice časopisa (što uključuje i slučajeve u kojima oficijelnu stranicu uopšte nije bilo moguće locirati, ali DOI Srpska stranicu jeste). U samo 6/33 slučajeva na DOI Srpska individualnim stranicama časopisa eksplicitno je navedena i oficijelna internet adresa časopisa (uključujući svih 5 časopisa koje izdaje Univerzitet APEIRON).

2) Google Scholar pokrivenost časopisa

Za 24/45 časopisa iz uzorka pronađen je bar jedan članak na Google Scholaru. Posmatrano u odnosu na to da li su časopisi registrovani na DOI Srpska, odnosno da li se nalaze na listi, za 19/33, odnosno 21/36 časopisa utvrđeno je postojanje članaka na Google Scholaru.

3) Dostupnost brojeva časopisa i članaka

Za 14/33 časopisa registrovanih na DOI Srpska nije bio pohranjen niti jedan broj. U totalu, na DOI Srpska se, u trenutku sprovođenja istraživanja, nalazilo 77 brojeva časopisa, dok je kumulativni broj časopisa dostupnih sa njihovih individualnih stranica bio 254, tj. *DOI Srpska arhivira 3.3 puta manje brojeva nego što to čine oficijelne stranice časopisa* (i to ne uključuje časopise koji su na listi, ali u trenutku istraživanja nisu bili registrovani na DOI Srpska: utvrđena je dostupnost 93 broja po ovom kriterijumu na oficijelnim stranicama njihovih časopisa).

Pošto za mnoge časopise, na osnovu elektronskih informacija, nije bilo moguće utvrditi koliko je do sada brojeva objavljeno, nije bilo moguće precizno utvrditi ni koji je egzaktni omjer dostupnih i ukupno objavljenih brojeva. A, zbog opažene tendencije mnogih časopisa da izdaju dvobroje (pa čak i trobroje) i varijabilnu količinu brojeva od volumena do volumena, sam broj volumena koji su zastupljeni na oficijelnim stranicama takođe nije pouzdan pokazatelj pokrivenosti (pri čemu nekompletnost podataka onemogućava bilo kakve pouzdane normalizacije). Stoga, za ilustrativne potrebe, navodim da od časopisa uključenih u istraživanje, 37 je indeksiralo makar jedan broj na svojoj stranici, ali *samo je u slučaju 21 časopisa bilo moguće pouzdano utvrditi da je na njihovim oficijelnim stranicama bio dostupan svaki dosadašnji objavljeni broj, odnosno volumen*. Iako sugerišem oprez prilikom uzimanja u obzir ovog parametra,

zbog velikog varijabiliteta u količini objavljenih volumena i brojeva od časopisa do časopisa (Prilozi B i C), napominjem da je riječ o statistički prediktivnom pokazatelju. Tako je, recimo, dostupnost svih brojeva časopisa na oficijelnoj stranici bila u pozitivnoj i statistički značajnoj vezi, umjerenog intenziteta, sa Google Scholar pokrivenošću ($\chi^2(1, N=45)=5.18, w=.34, p=.023$).

Takođe, za jedan časopis (sa liste, prve kategorije; „Naša škola“) nije bilo moguće utvrditi da li je uopšte otvorenog pristupa, ali u svakom slučaju nije elektronski arhivirao vlastite brojeve/članke na svojoj stranici.

Tabela 3. *Mogućnosti preuzimanja članaka u odvojenim fajlovima*

Da li je moguće preuzimanja članaka kao odvojenih dokumenata?	Časopis na listi		Ukupno
	Ne	Da	
Ne	2	17	19
Djelimično	2	4	6
Da	2	10	12
Ukupno	6	31	37

Nalazi o mogućnosti preuzimanja članaka sa oficijelnih stranica časopisa u zasebnim dokumentima dati su u Tabeli 3. Prikaz uzima u obzir samo časopise koji su imali oficijelnu internet stranicu i na njoj su indeksirali makar jedan broj ($N=37$). Čak i pod ovim parametrima, *manje od pola časopisa imalo je djelimičnu ili punu mogućnost preuzimanja razdvojenih članaka za trenutno indeksirane brojeve* (nasuprot samo mogućnosti preuzimanja broja kao jednog cjelovitog dokumenta).

Takođe, treba naglasiti da su, uprkos lošijoj ukupnoj pokrivenosti u odnosu na oficijelne stranice, u više slučajeva na DOI Srpska bili makar djelimično dostupni razdvojeni članci, čak i kada je na oficijelnim stranicama časopisa bio dostupan samo objedinjeni broj, a u dva slučaja nepostojanja oficijelne stranice časopisa, neki brojevi tih časopisa su ipak bili dostupni sa svojih DOI Srpska stranica (Prilog B).

4) Podaci o uredništvima

U 8/33 slučajeva ne postoje nikakvi podaci o uredništvima časopisa na njihovim DOI Srpska stranicama, dok u 8/33 slučajeva postoje kompletni

podaci. Na oficijelnim stranicama časopisa (ne računajući 5 slučajeva u kojima stranica nije bila dostupna, pa ove podatke nije bilo moguće provjeriti) podaci o uredništvima potpuno izostaju u 3 slučaja (sa stranica, kao i unutar časopisa). Ovo uslovno uključuje i jedan časopis sa liste, prve kategorije („Filolog - časopis za jezik, književnost i kulturu“), za koji podaci o uredništvu nisu bili dostupni na oficijelnoj stranici, međutim bili su navedeni na DOI Srpska stranici, ali ih nije bilo moguće provjeriti unutar samog časopisa, zbog nedostupnosti elektronskih primjeraka impresuma. U 6 slučajeva podaci nisu bili eksplicitno navedeni na stranici, ali jesu unutar samih časopisa, uz još nekoliko situacija raznovrsnog nepotpunog prikazivanja podataka o uredništvima na stranicama, iako kompletni podaci jesu bili navedeni unutar samih časopisa (Prilozi B i C). Ukupno, u 26 slučajeva (23 sa liste) na stranicama časopisa bila su transparentno navedena kompletna uredništva. Postojanje kompletnih podataka o uredništvima ($\chi^2(1, N=40)=4.18, w=.32, p=.041$) na stranicama časopisa (za časopise koji su imali stranicu) bilo je u pozitivnoj i statistički značajnoj vezi umjerenog intenziteta sa Google Scholar pokrivenošću.

DOI Srpska sadrži i sekciju „Kontakt“ za svaki od časopisa, ali u 9/33 slučajeva nije bio naveden bilo kakav kontakt, dok su u preostalim slučajevima česti bili duplirani kontakti. Konkretno, za čak 14/33 časopisa naveden je isti kontakt, označen samo prvim imenom, sa email adresom koja ukazuje na afilijaciju sa NUB RS. Svi APEIRON časopisi (njih 5) imaju naveden isti kontakt, označen punim imenom i prezimenom.⁶

U 11/33 slučajeva podaci o jednom ili više urednika časopisa sa DOI Srpska se ne poklapaju sa podacima na oficijelnim stranicama časopisa i/ili podacima datim unutar samih časopisa (i ovo ne podrazumijeva situacije u kojima je u polju za urednika ostavljena samo generička email adresa, bez imena, što se takođe dešavalo); ovo se djelimično preklapa, ali nije ograničeno na podatak da je u 13/33 slučajeva kao urednik ili jedan od urednika na DOI Srpska navedena ista osoba, punim imenom i prezimenom (ali različita od osobe koja je u 14/33 slučajeva navedena kao kontakt za časopise), iz čije email adrese se takođe može zaključiti o afilijaciji sa NUB RS (dok je u preostalim slučajevima nepoklapanja informacija bila riječ o navođenjima imena čije adrese ne ukazuju na afilijaciju sa NUB RS, ali ta imena takođe nije bilo moguće detektovati na listi afilijata sa oficijelnih stranica časopisa ili iz samih časopisa, dok za

⁶ Kada se sve ovo uzme u obzir, nameće se zaključak da su kontakti dati na DOI Srpska gotovo u potpunosti nepouzdati, tako da individualne parametre za svaki od časopisa u ovom pogledu nisam ni navodio u Prilozima.

neka imena to uopšte nije bilo moguće provjeriti, zbog nepostojanja oficijelnih stranica časopisa ili elektronske verzije impresuma).

5) Informacije o časopisima i uputstva autorima

Informacije o navođenju tematskog fokusa časopisa, navođenju pretplata na indeksne baze i druge servise za časopise i postojanju uputstava autorima (za 40 časopisa koji su imali stranicu) date su u Tabeli 4. Kao što se može uočiti, trećina časopisa na stranicama nije navodila nikakve informacije o svom tematskom fokusu, a isti broj nije pružao uputstva autorima. Dvije trećine nije navodilo da li je član/korisnik ikakvih indeksnih ili drugih servisa.

Tabela 4. *Tematski fokus, servisi i uputstva autorima*

Oficijelna stranica pruža...	Časopis na listi		Ukupno
	Ne	Da	
...informacije o tematskom fokusu časopisa:			
Ne	3	10	13
Da	4	23	27
...informacije o indeksnim bazama/servisima:			
Ne	6	19	25
Da	1	14	15
...uputstva autorima:			
Ne	3	10	13
Da	4	23	27

Ni u jednom od slučajeva uputstvo autorima nije bilo dostupno sa DOI Srpska stranica. Postojala je snažna i statistički značajna tendencija časopisa koji nisu navodili informacije o svom tematskom fokusu na oficijelnim stranicama da ne daju ni uputstva autorima ($\chi^2(1, N=40)=23.8, w=.77, p<.001$). Istovremeno, izostanak podataka o indeksnim bazama i servisima umjereno i statistički značajno pratio je i izostanak podataka o tematskom fokusu časopisa ($\chi^2(1, N=40)=4.02, w=.32, p=.045$), uz identičan trend u pogledu izostanka uputstava autorima ($\chi^2(1, N=40)=4.02, w=.32, p=.045$).

Postojanje podataka o tematskom fokusu časopisa ($\chi^2(1, N=40)=5.63$, $w=.38$, $p=.018$) i navođenje indeksnih baza i/ili servisa ($\chi^2(1, N=40)=4.97$, $w=.35$, $p=.026$) bili su u pozitivnim i statistički značajnim vezama umjerenog intenziteta sa Google Scholar pokrivenošću (nalazi su takođe ograničeni samo na časopise koji su imali internet stranicu).

6) *Dodatni komentari o prezentacijama časopisa*⁷

U velikom broju slučajeva (frekvencije se poklapaju sa onim iz tačke 5) rezultata) stranice (tj. linkovi) časopisa date su u okviru stranica svojih matičnih institucija, ali u usputnom maniru, bez pridavanja dovoljne pažnje samom časopisu. U takvim situacijama, linkovi ka časopisima su uglavnom bili neuočljivi i nisu se nalazili na glavnim menijima stranice (ali to nije uvijek bio slučaj, npr. časopis „Svarog“ imao je jasno istaknut link na glavnom meniju portala svoje institucije), a informacije o časopisima su bile štire ili su izostajale. Za većinu takvih časopisa stiče se utisak *institucionalne hermetičnosti*.

U nekoliko slučajeva numeracije brojeva na stranicama nisu bile ispravne ili linkovi nisu radili.

Neki časopisi koriste vrlo neprecizne ili kolokvijalne izraze u informacijama o časopisu (npr. „vaš i naš (omiljeni) časopis“) ili uputstvima autorima (npr. „Vjerovatno ste primijetili da u citiranju koristimo Čikago standard.“), uz prozaične greške u kucanju poput „EPSCO“ (umjesto: „EBSCO“) ili greške u formatiranjima teksta.

Napredne funkcije pretraživanja uglavnom izostaju, a čak i ako stranice imaju funkcije pretrage, česti izostanci spiskova objavljenih radova po brojevima i/ili nerazdvojenost članaka uglavnom anuliraju poentu pretrage (sa aspekta čitalaca časopisa).

Neki časopisi iznose teško ostvarive „marketinške“ tvrdnje, uključujući npr. eksplicitno navedenu težnju za dostizanjem međunarodnog statusa, a da je pri tome časopis tek počeo izlaziti itd.

Iako je navođenje indeksnih baza i servisa koje časopisi koriste generalno poželjno, prisutni su bili i slučajevi pre naglašenog masovnog navođenja, karakteristični za predatorske časopise (Beall, 2012). Tako su u jednom slučaju npr. bile navedene brojne ikonice podređenih servisa ili varijacija

⁷ Funkcija ovih komentara je davanje sugestija u svrhu korekcija, a ne antagonizacije ili „prozivanja“. Iz ovog razloga, nisam imenovao časopise na čijim stranicama su prisutni ovi nepoželjni atributi i sa kojih sam uzimao ilustrativne primjere i većinu pomenutih stvari nisam individualno prikazao ni u Prilozima. Na samim uredništvima je da prepoznaju nedostatke koje sam ovdje okvirno pobrojao i da ih prikladno koriguju.

istih servisa, umjesto navođenja samo krovnih servisa na koje je časopis pretplaćen. Više nije uvijek bolje.

Uočljivo je da pojedini časopisi imaju iste urednike, članovi uredništva se nerijetko višestruko preklapaju, a stilovi stranica i poruke su vrlo slične, što sve narušava utisak o distinktnosti časopisa i zapravo otvara brojna pitanja koja se tiču racionalnosti i integriteta domaćeg izdavaštva (a koja tek treba detaljno razmotriti).

Diskusija

Prije razmatranja implikacija dobijenih nalaza, umjesno je postaviti pitanje njihovih normi, posebno imajući u vidu već pomenutu ograničenu upotrebnu vrijednost scijentometrijsko-bibliometrijskih pokazatelja u „sirovom“ obliku i bez podržanosti od strane drugih izvora informacija (npr. Adler, et al., 2009; Archambault, et al., 2006; Basu, 2010; Testa, 2012; Šipka et al., 2011). Koje su minimalne, a koje bi bile optimalne vrijednosti izmjerenih parametara? Kako bi se status časopisa iz Republike Srpske po ovim parametrima mogao okarakterisati u odnosu na zemlje iz neposrednog okruženja? Međutim, za gotovo sve varijable iz istraživanja, ova pitanja tehnički nisu relevantna.

S jedne strane, neke parametre, poput kompletnosti podataka o uredništvima, postojanja informacija o tematskim fokusima časopisa i uputstava autorima, kao i internet dostupnosti svih ovih podataka i samih časopisa/članaka, umjesno je procjenjivati samo po „sve ili ništa“ principu. Imenovaću ovakve varijable kao *apsolutne zahtjeve*, pošto je odgovor na pitanje: „Koliko časopisa bi trebalo poštovati te zahtjeve i u kojoj mjeri?“ taj da bi to trebali činiti: „Svi i u potpunosti!“ Ili bar svi oni koji pretenduju na razvoj kvaliteta i državnu podršku. Riječ je o aktuelnim svjetskim izdavačkim standardima, odnosno o komponentama kvaliteta časopisa u širem smislu (Šipka, 2004) i to bazičnog nivoa. Prije nego što se uopšte dođe do razmatranja naučne produktivnosti uredništva, kao jednog od parametara procjene kvaliteta časopisa (Testa, 2012; Šipka, 2004), moraju postojati podaci o uredništvu. Prije nego što se uđe u proces razmatranja informativnosti naslova časopisa i članaka, informativnosti sažetaka i drugih atributa u vezi sa povećanjem dostupnosti u pretragama – što su takođe parametri procjene kvaliteta časopisa (Testa, 2012; Šipka, 2004), časopisi, tj. njihovi brojevi i članci moraju biti elektronski prisutni. I tako dalje. Ovi parametri ne mogu biti relativizovani ili statistički ponderisani. Tako, recimo, nema mnogo smisla govoriti o „minimalnom prihvatljivom procentu časopisa koji navode uputstva autorima“ – to moraju činiti svi! U vezi s tim, nije mnogo važno ni da li neki drugi časopisi

iz neke druge zemlje ove apsolutne zahtjeve zadovoljavaju ili ne, pošto je riječ o kriterijumima koje, na kraju dana, svi moraju ispuniti. Međutim, dobijeni nalazi su pokazali da časopisi iz Republike Srpske, u ovom trenutku, te kriterijume ne zadovoljavaju, bez obzira na to da li su na listi Ministarstva nauke i tehnologije ili ne. Neki časopisi nemaju internet stranice. Oni koji imaju, na njima u trećini slučajeva ne navode kompletne ili bilo kakve podatke o svom uredništvu. Trećina ne daje uputstva autorima. Trećina ne daje ni informacije o tome koji je uopšte tematski fokus časopisa. Svega pola časopisa arhivira i čini dostupnim sve svoje brojeve. Polovina časopisa koji arhiviraju bilo koji procenat svojih brojeva ne pruža mogućnost preuzimanja pojedinačnih članaka, već samo brojeva u cjelovitim (PDF) fajlovima. Da li podaci o uredništvima, uputstva autorima i svi brojevi postoje u tiražno i distribuciono limitiranim papirnim verzijama, nije mnogo važno ako isti ti podaci ne postoje i elektronski. Većina čitalaca i autora koji nemaju direktnu vezu sa časopisima ili institucijama koje ih izdaju ili nemaju pretplatu na papirna izdanja – a takvih je hipotetski većina, svoj eventualni kontakt sa časopisima ostvariće u „virtuelnom prostoru“. Ili ga neće ostvariti, ako elektronsko prisustvo časopisa izostaje. Većina procesa u vezi sa indeksiranjem, praćenjem citata, odnosno bibliometrijskom i scijentometrijskom analizom i razvojem kvaliteta u širem smislu takođe će se odigravati na materijalu koji je prisutan na internetu. Ili se neće uopšte odigravati, ako elektronsko prisustvo časopisa izostaje. Dobra vijest je što potpuno zadovoljavanje ovih apsolutnih zahtjeva nije teško izvodljivo niti skupo, ali zahtijeva njihovo uvažavanje i naprosto – realizaciju.

S druge strane, neke mjere obuhvaćene istraživanjem imaju donekle relativnu prirodu, zbog čega ću ih oslovljavati kao *relativne zahtjeve*. Primjera radi, trećina časopisa koji su imali internet stranice na njima su navodili kojih indeksnih baza ili servisa su članovi/pretplatnici. Međutim, ne postoji „obavezna kombinacija“ indeksnih baza i servisa koja je optimalna za sve časopise, niti postoji nekakva obaveza njihovog formalnog navođenja. Pretplatiti se na neke servise je često stvar finansija, ući na neke indeksne baze je nerijetko stvar dostizanja određenog nivoa kvaliteta, a navođenje tih informacija na stranicama je, iako generalno dobra ideja (koju trenutno 2/3 časopisa ne praktikuje), stvar uredničke politike. Moguće je zamisliti situacije u kojima bi npr. Ministarstvo nauke i tehnologije obezbijedilo sredstva časopisima za određene servise i onda ugovorno obavezalo časopise da se na te servise pretplate i da ih koriste, ali u izostanku toga, sve se svodi na senzibilitet, efikasnost i ambicioznost uredništava, kao i na njihovu slobodu izbora.

Međutim, treba dodati i da „hvalisanje“ o broju indeksnih servisa nije poželjno i Beall (2012) sugerije da je to česta osobina predatorskih časopisa i izdavača, tako da treba znati i šta prikazati i kako. Slično važi i za druge generalne opaske u vezi sa stilom prezentacija časopisa, koje sam dao u odjeljku 6) sekcije „Rezultati“.

Pod kategoriju relativnih zahtjeva umjesno je svrstati i nalaze o jeziku internet stranica časopisa. Ne postoji ništa nužno pogrešno u tome što je najviše časopisa imalo stranice na srpskom ili što su neke podrazumijevale i srpski i engleski ili samo engleski. Iako je engleski trenutni internacionalni jezik nauke i iako se njegova upotreba favorizuje od strane velikih naučno-evaluativnih i izdavačkih kompanija kao što je Thompson Reuters (Testa, 2012), u vezi sa ambicijama individualnih uredništava časopisa jeste koje čitalačke i autorske grupe žele da privuku i kom statusu ultimativno teže. U funkciji toga jeste i odabir jezika stranice časopisa (a zatim i jezika na kojem će objavljivati časopis ili njegove dijelove) i dok god su uredništva svjesna implikacija odabira jezika, to ne predstavlja nikakav problem.

Kada je riječ o Google Scholar pokrivenost, to je, prije svega, *ishodna varijabla*, pošto je u uskoj vezi sa generalnom problematikom optimizacije elektronske pretrage (npr. Beel, Gipp, & Wilde, 2010; Zhang, & Dimitroff, 2005). Nalazi ovog istraživanja su pokazali da *bar nekakva* Google Scholar pokrivenost postoji za oko pola časopisa iz uzorka i da je u pozitivnoj vezi sa dostupnošću svih dosadašnjih brojeva časopisa na njihovim stranicama, kao i sa postojanjem informacija o tematskim fokusima časopisa ili navodom informacija o indeksnim bazama i/ili servisima koje časopisi koriste. S obzirom na način na koji elektronske pretrage i indeksiranja funkcionišu (Beel et al, 2010; Zhang, & Dimitroff, 2005), izostanak Google Scholar pokrivenosti se u značajnom omjeru može kauzalno pripisati izostanku adekvatnih (meta)informacija o časopisima na njihovim stranicama. Već prosto uključivanje najvažnijih ključnih riječi i metapodataka poput naslova, imena autora i sažetaka na nivou individualnih članaka (Beel et al, 2010) imaće veliki pozitivni uticaj u ovom pogledu. Iako Google Scholar nije jedini niti nužno najbolji način dolaska do naučnih publikacija, s obzirom na to da časopisi iz Republike Srpske, u ovom trenutku, mahom nisu uključeni u relevantne baze punog teksta (uprkos obezbijedenoj mogućnosti uključivanja u npr. EBSCO), stepen vidljivosti i dostupnosti u Google Scholaru dodatno dobija na značaju. A, na osnovu dobijenih nalaza, bar iz perspektive hipotetskog spoljašnjeg autora koji ne zna od ranije za određeni časopis iz Republike Srpske, ta vidljivost i dostupnost se ne mogu okarakterisati kao

zadovoljavajuće (uz opasku da ovo pitanje zaslužuje posebno razmatranje u budućnosti).

Implikacije za DOI Srpska servis

Dobro osmišljen i adekvatno održavan nacionalni i/ili regionalni repozitorijum (tj. baza) naučnih članaka čini se idealnim rješenjem za mnoge probleme detektovane ovim istraživanjem. DOI Srpska, iako je na njenom tragu, ovu funkciju ne izvršava adekvatno. Trenutni utisak o ovom sistemu u cjelini moguće je okarakterisati samo kao izrazito nepovoljan. Dostupnost brojeva časopisa registrovanih na DOI Srpska je vrlo loša, kako u totalu, tako i u komparaciji sa dostupnošću na stranicama časopisa, u odnosu na koju je 3.3 puta lošija. I ovo se odnosi samo na časopise koji su za vrijeme istraživanja bili registrovani na DOI Srpska servisu – pri čemu trećina časopisa sa liste to uopšte nije bila. Istovremeno, informacije o samim časopisima na DOI Srpska mahom izostaju ili su nepouzdana, tj. ne poklapaju se sa informacijama dostupnim na oficijelnim stranicama časopisa (ili informacijama datim unutar časopisa). Nalaz o tome da se dva imena sa NUB RS afilijacijama učestalo javljaju na kontakt, odnosno uredničkoj poziciji vjerovatno ne implicira predatorsku zloupotrebu, već prije predstavlja manifestaciju neadekvatnog održavanja i/ili upotrebe ovog servisa. Međutim, pošto se DOI Srpska stranice ponekad javljaju u rezultatima pretrage iznad oficijelnih stranica časopisa, a često su i izvor indeksiranja članaka na Google Scholaru (pri čemu ovaj pokazatelj nisam posebno evidentirao, prim. aut.), nije nemoguće pretpostaviti scenario u kojem će neki potencijalni autori prvo doći na DOI Srpska stranicu odgovarajućeg časopisa i vrlo brzo ustanoviti nekompletnost, a zatim i kontradikcije u informacijama nakon (nužnih) dodatnih elektronskih pretraga. Da li to i u kojoj mjeri može rezultovati "odbijanjem" zainteresovanih autora teško je reći, ali svakako doprinosi utisku o nedovoljnoj profesionalnosti.

Slučaj DOI Srpske zapravo pokazuje manjkavost prakse da neobučena lica (u ovom slučaju sami članovi uredništava časopisa), unose podatke koji se na njih same odnose, a koji zahtijevaju profesionalno (bibliometrijsko) pročišćavanje i/ili asistenciju. Napuštanjem principa da podake unosi ili bar verifikuje onaj ko je za to stručno kvalifikovan, proizvodi se nezainteresovanost i otpor izvršilaca i netačnost, odnosno nekompletnost podataka. Repozitorijumi poput DOI Srpska su neophodni, ali zahtijevaju stručno i konzistentno održavanje, a ne samo puko informatičko administriranje.

Nažalost, čini se da je trenutno samo ovo potonje slučaj. Nepovoljan utisak ne popravljaju mnogo ni činjenica da su u izvjesnim slučajevima u okviru DOI Srpska bili dostupni i određeni brojevi časopisa bez oficijelnih internet stranica, kao i da su sporadično bili dostupni razdvojeni članci, kada na oficijelnim stranicama to nije bio slučaj. Izjave o „obezbjedivanju popularnosti“ i cijeli pristup u vezi sa EBSCO arhiviranjem (DOI Srpska – Agencija za dodjelu DOI brojeva NUB RS, 2013) dodatno potkrepljuju nepovoljan utisak.

DOI Srpska u sadašnjoj formi ne obavlja adekvatno repozitorijumsku funkciju kojoj je namijenjen. Međutim, uz adekvatan razvoj i održavanje, ima potencijal za 1) ostvarenje bolje vidljivosti časopisa i članaka i 2) povećanje njihove dostupnosti, ali 3) ima limitiranu funkcionalnost i prostor za unapređenje uređivačkih alatki, i 4) ne nudi uslove za vrednovanje časopisa prema međunarodno prihvaćenim bibliometrijskim mjerilima, koja omogućavaju na selekciji zasnovan razvoj.

U vezi s tim, nadležni organi trebali bi reevaluirati funkciju i organizaciju ovog servisa, pri čemu ne treba apriorno odbaciti ni mogućnost njegove veće podrške i proširenja, ali ni eventualnog napuštanja u korist integrisanih rešenja koja obuhvataju i druge vrste naučnih informacija koje su predviđene evropskim standardima (CRIS/CERIF; vidjeti npr: Mugabushaka & Papazoglou, 2012).

Implikacije za uredništva časopisa i propise

Četrdeset i pet časopisa, koliko je istraživanjem obuhvaćeno, nije mali broj časopisa za geografski prostor veličine Republike Srpske (i to čak nisu ni svi časopisi koji trenutno postoje u zemlji). Međutim, iako ukazuje na određeni potencijal, ovolikim brojem časopisa postiže se malo koristi ako im se ne obezbijede uslovi za opstanak i dalji razvoj, ali uz odgovarajuću selekciju. U vezi sa tim, rezultati ovog istraživanja imaju direktne i indirektne implikacije.

Direktne implikacije su sljedeće:

1) Časopisi imaju nezadovoljavajuće elektronsko prisustvo brojeva/članaka i to bi trebalo promijeniti.

- Svi časopisi koji pretenduju na status naučne publikacije morali bi u potpunosti biti elektronski dostupni.
- Elektronska dostupnost može se postići preko vlastitih internet stranica časopisa, transparentno istaknutih stranica na portalima

institucija-izdavača ili najbolje – objedinjavanjem u nacionalne i/ili regionalne repozitorijume naučnih članaka (pri čemu DOI Srpska trenutno ne obavlja valjano svoju repozitorijumsku funkciju).

- Veoma je poželjno (a nije ni zahtijevno) izvršiti retroaktivnu digitalizaciju ranijih papirnih izdanja (u formi pretraživih dokumenata, kakvi su neophodni za indeksiranje).
- Propise bi bilo dobro uskladiti tako da elektronsku dostupnost/objavljivanje ne tretiraju kao relativni, već apsolutni zahtjev (npr. kao nužan preduslov za kategorizaciju).
- Državne kriterijume za učešće u finansiranju časopisa trebalo bi izmijeniti tako da se vrši subvencija troškova u vezi sa elektronskim publikovanjem (ovo čak ne zahtijeva nužno ni dodatna sredstva, već se samo može napraviti preraspodjela sredstava namijenjenih za podršku papirnim verzijama, čiji se broj može relativno umanjiti).

2) *Čak i kada su elektronski prisutni, časopisi pogrešno forsiraju elektronsko publikovanje u objedinjenim dokumentima.*

- Ponuda članaka samo u okviru cjelokupnih brojeva svjedoči o nebrizi za korisnika i protivna je i dobrim informatičkim običajima.
- Zajedno sa uvođenjem propisa o nužnosti elektronskog objavljivanja, trebalo bi istaći nužnost objavljivanja članaka kao zasebnih, pretraživih dokumenata.
- Trebalo bi izvršiti retroaktivno razdvajanje cjelovitih brojeva u individualne članke.

3) *Časopisi su nedovoljno odgovorni i dosljedni u prikazivanju relevantnih informacija (podaci o uredništvu, tematskom fokusu, uputstva autorima, a sekundarno i podaci o indeksiranju i korištenim servisima).*

- Svi časopisi trebali bi imati potpunu transparentnost, usklađenost i elektronsku dostupnost u vezi sa nabrojanim vrstama informacija.
- Propise bi trebalo uskladiti tako da prethodni zahtjev postave kao imperativ⁸, uz sugerisanje standardizovanog načina prikazivanja ovih informacija.

Indirektne implikacije ovog istraživanja i generalne preporuke:

⁸ Što uključuje i informacije o servisima, ako postoji državnim ugovorima definisana obaveza o korištenju.

- Razvojna faza je dug i delikatan period, a počinje praktično od prvog broja časopisa i kontraproduktivno je (i dugoročno skuplje) „ostaviti časopise na cjedilu i nadati se najboljem“.
- Dodjelu DOI brojeva besmisleno je vršiti neselektivno, nezavisno od kvaliteta, već ih je bolje obezbjeđivati kao oblik priznanja i atesta, samo onim časopisima koji su se već nametnuli svojim učinkom.
- Kao što „internacionalnost samu po sebi“ nije umjesno postaviti kao cilj, tako nije umjesno ni težiti ka, niti podržavati „striktnu nacionalnu orijentaciju“, pošto sistem međunarodne komunikacije sve više diskriminira male časopise, koji se ekskluzivno zatvaraju u institucionalne i/ili nacionalne okvire.
- Država, kao (su)finansijer ne treba pošto-poto podržavati sve časopise, već naprotiv – trebalo bi kreirati ambijent za nadmetanje časopisa u borbi za kvalitet i podršku, kako bi o(p)stali samo oni koji to zaista zaslužuju.
- Selektivna podrška trebala bi se temeljiti na ohrabriranju prvenstveno kvaliteta i regionalne, odnosno međunarodne relevantnosti, u svim naučnim oblastima u kojima je to moguće.
- Ocjenjivanje kvaliteta trebalo bi vršiti nezavisno, na osnovu precizno definisanih bibliometrijsko-scijentometrijskih kriterijuma, a ne komisijski i/ili arbitražom.

Uvažavanjem i implementacijom predloženih (užih i širih) preporuka, u velikoj mjeri bi se popravila „startna pozicija“ časopisa iz Republike Srpske i osigurao bi se „bolji teren“ za njihov razvoj. U protivnom, naučnom izdavaštvu Republike Srpske prijeti zatvaranje u institucionalne i nacionalne okvire, atrofija kvaliteta, niska prepoznatljivost i osporavanje sa stanovišta društvene neopravdanosti.

Reference

Adler, R., Ewing, J., & Taylor, P. (2009). Citation statistics. *Statistical Science*, 24(1), 1-14. Preuzeto sa http://arxiv.org/pdf/0910.3529.pdf?origin=publication_detail

Albarran, P.; Crespo, J. A.; Ortuno, I. and Ruiz-Castillo, J (2010). A comparison of the scientific performance of the U.S. and the European Union at the turn of the 21st century. *Scientometrics* 85(1), 329-344.

Archambault, É., Vignola-Gagné, É., Côté, G., Lariviere, V., & Gingras, Y. (2006). Benchmarking scientific output in the social sciences and humanities: The limits of existing databases. *Scientometrics*, 68(3), 329-342.

Basu, A. (2010). Does a country's scientific 'productivity' depend critically on the number of country journals indexed? *Scientometrics*, 82(3), 507-516.

Beall, J. (2012). Journal indexing: What it is, and what it's not. Scholarly Open Access. [Blog post]. Preuzeto sa <http://scholarlyoa.com/2012/11/20/journal-indexing-what-it-is-and-what-its-not/>

Beall, J. (2013). *Report details predatory practices of two Bosnian journals*. Scholarly Open Access. [Blog post]. Preuzeto sa <http://scholarlyoa.com/2013/03/07/report-details-predatory-practices-of-two-bosnian-journals/>

Beall, J. (2014). *Beall's list of predatory publishers 2013*. Scholarly Open Access. [Blog post]. Preuzeto sa <http://scholarlyoa.com/2012/12/06/bealls-list-of-predatory-publishers-2013/>

Beel, J., Gipp, B., & Wilde, E. (2010). Academic search engine optimization (ASEO): Optimizing scholarly literature for Google Scholar and co. *Journal of Scholarly Publishing*, 41(2), 176-190.

Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159.

DOI Srpska – Agencija za dodjelu DOI brojeva NUB RS. (2013). „DOI Srpska“ vrši licenciranje naučnih časopisa sa međunarodnom kompanijom EBSCO Publishing. Preuzeto sa http://doisrpska.nub.rs/dokumenti/licenciranje_casopisa_za_ebsco.pdf

Garfield, E. (2006). The history and meaning of the journal impact factor. *Journal of the American Medical Association*, 295(1), 90-93.

Harzing, A. W. (2007). *Publish or Perish*. Preuzeto sa <http://www.harzing.com/pop.htm>

Kosanović, B., & Šipka, P. (2012). Output in WoS vs. representation in JCR of SEE nations: Does mother Thomson cherish all her children equally. U P. Šipka (Ur.), *Journal publishing in developing, transition and emerging countries: Proceedings of the 5th Belgrade international open access conference 2012* (str. 125-138). Beograd, Srbija: CEON/CEES. Preuzeto sa <http://boac.ceon.rs/index.php/BOAC/12/paper/viewPaper/111/10>

Larivière, V., Archambault, É., Gingras, Y., & Vignola-Gagné, É. (2006). The place of serials in referencing practices: Comparing natural sciences and engineering with social sciences and humanities. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 57(8), 997-1004.

Matković, H., Pejić Bach, M., & Radočaj Novak, I. (2013). Scientific productivity in transition Countries: Trends and Obstacles. *Interdisciplinary Description of Complex Systems*, 11(2), 174-189.

Ministarstvo nauke i tehnologije Republike Srpske. (2013). *Rang lista kategorisanih naučnih časopisa koji su kategorisani u skladu sa Pravilnikom o publikovanju naučnih publikacija*. Preuzeto sa http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mnk/Kategorizacija_casopisa/Pages/default.aspx

Mugabushaka, A.-M.; & Papazoglou, T. (2012). Information systems of research funding agencies in the "era of the Big Data". The case study of the Research Information System of the European Research Council. U K. G. Jeffery, & J. Dvořák (Ur.), *E-Infrastructures for research and innovation: Linking information systems to improve scientific knowledge production: Proceedings of the 11th international conference on current research information systems* (str. 103-112). Prag, Češka Republika: Research, Development and Innovation Council. Preuzeto sa http://www.eurocris.org/Uploads/Web%20pages/CRIS%202012%20-%20Prague/CRIS2012_11_full_paper.pdf

Opthof, T. (1997). Sense and nonsense about the impact factor. *Cardiovascular Research*, 33(1), 1-7.

Subotić, S. (2012). "Face validity" differences between locally published and the highest level international journals based on the in-text citations approach. U P. Šipka (Ur.), *Journal publishing in developing, transition and emerging countries: Proceedings of the 5th Belgrade international open access conference 2012* (str. 37-48). Beograd, Srbija: CEON/CEES. Preuzeto sa <http://boac.ceon.rs/index.php/BOAC/12/paper/viewPaper/62/20>

Šipka et al. (2011). Preliminarni rezultati evaluacije efikasnosti programa „Međunarodna promocija domaćih časopisa najvišeg kvaliteta“. *CEON/CEES radni dokument ERD No 0107/11*, 1-13. Preuzeto sa http://ceon.rs/pdf/IF_SEE_casopisa_prema_JCR.pdf

Šipka, P. (2004). Vrednovanje časopisa na osnovu bibliometrijskih pokazatelja: Opis modela i implikacije za uređivački rad. *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, 38-49 (specijalno izdanje). Preuzeto sa http://ceon.rs/pdf/vrednovanje_casopisa_na_osnovu_bibliometrijskih_pokazatelja.pdf

Šipka, P. (2012a). Bibliometric quality of Serbian journals 2002-2011: More than just a dress for success. U P. Šipka (Ur.), *Journal publishing in developing, transition and emerging countries: Proceedings of the 5th Belgrade international open access conference 2012* (str. 161-166). Beograd, Srbija: CEON/CEES. Preuzeto sa <http://boac.ceon.rs/index.php/BOAC/12/paper/viewPaper/110/7>

Šipka, P. (2012b). Legitimacy of citations in predatory publishing: The case of proliferation of papers by Serbian authors in two Bosnian WoS-indexed journals. *CEES Occasional Paper Series, No. 2012-12-2*. Dostupno sa <http://www.ceon.rs/ops/12122>

Testa, J. (2012). *The Thompson Reuters journal selection process*. Preuzeto sa <http://wokinfo.com/essays/journal-selection-process/>

Zhang, J., & Dimitroff, A. (2005). The impact of metadata implementation on webpage visibility in search engine results (Part II). *Information Processing and Management*, 41(3), 691-715.

We have covers, now let's write the book: Representation of scientific journals of the Republic of Srpska in electronic form

Siniša Subotić⁹

In the Republic of Srpska there has been a big increase in the number of scientific journals, but this increase has not been supported by the evaluation and quality control procedures. This study was the first evaluative overview of the current situation and it examined the basic issues of journal electronic access, representation, and related information.

The sample consisted of 45 scientific journals appearing in the List of the Categorized Journals by Ministry of Science and Technology of the Republic of Srpska and/or registered on the DOI Srpska service (one third of the categorized journals were not registered on DOI Srpska).

The results have shown that the availability of electronic journals was generally unsatisfactory. The journals were often only incidentally mentioned on the online portals of their publishing institutions, and only half of the available sites archived all of the journal issues, with most of the issues being organized as a single text document, with no option to download individual articles. DOI Srpska service has proved out to be inefficient, covering three times fewer journal issues in comparison to the number available on the corresponding journal internet pages. Only about half of the journals were present in Google Scholar.

Transparency of information was not satisfactory. The information about the editorial boards were often incomplete, did not coincide with the information on DOI Srpska, or was completely absent. One third of the journals failed to provide instructions for authors on the websites and the same number of journals did not provide any information about their thematic focus. The most common language of the journal internet pages was Serbian and the pages were generally lacking information about the services journals are subscribed to. Information presenting style was often deemed as unsatisfactory.

The general impression is that the analyzed journals have some potential, but there is a lack of the modern equipment necessary for ensuring their proper reception and authority. The infrastructure that would allow for their evaluation and improvement based on feedback is also missing. Not enough attention is being given to the electronic availability and transparency of information and it is necessary to correct this at the legislative level. It is necessary to retroactively conduct the digitization of the missing issues, to separate the articles, and to refine and complete journal-related information. It is also necessary to re-examine the function of DOI Srpska service and examine the possibility of its transformation into a source that includes all kinds of scientific information necessary for decision making and covered by European standards. As a financier or co-financier, the state should create an environment in which journals would compete for quality and support, with the process being based on objective methods of evaluation, rather than arbitration.

Key words: scientometric/bibliometric evaluation, scientific journals, DOI Srpska, Republic of Srpska, Ministry of Science and Technology, Google Scholar.

⁹ Author's email address: siniasub@gmail.com

Prilog A. Podaci u vezi sa oficijelnim internet stranicama časopisa registrovanih na DOI Srpska

Rb.	Rb. na listi	Ime časopisa	Oficijelna internet stranica časopisa	Google Scholar	Oficijelna stranica se javlja iznad DOI Srpska stranice među rezultatima pretrage	Jezik oficijelne stranice	Napomene i dodatne informacije
1	31	Journal of Engineering & Processing Management	http://journalepm.org	Da	Da	Sr/En	
2	29	Bezbjednost policija građani	http://education.muprs.org/casopis-bezbjednost-policija-gradjani	Ne	Da	Sr	Časopis je samo usputno naveden* u okviru sekcije „Uprava“ na stranici izdavača, tj. Uprave za policijsko obrazovanje Republike Srpske.
3	-	Economics	http://www.oikosinstitut.org/economics.html	Ne	Ne	Sr/En	
4	-	Anali poslovne ekonomije	http://univerzitetpim.com/casopis	Da	Da	Sr	
5	-	Radovi Filozofskog fakulteta Filološke nauke	http://www.ffuis.edu.ba/category/84	Ne	Da	Sr	Časopis je samo usputno naveden* u okviru sekcije „Izdavačka djelatnost“ na stranici izdavača, tj. Filozofskog fakulteta Univerziteta u Istočnom Sarajevu.
6	5	Glasnik hemičara, tehnologa i ekologa Republike Srpske	http://glasnik.tfbl.org	Da	Da	Sr/En	
7	2	Arhiv za tehničke nauke	http://www.arhivzatehnickenuke.com	Da	Da	Sr/En	
8	1	Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Istočnom Sarajevu	http://www.zrefis.com/en	Da	Da	Sr/En	
9	16	Agroznanje	-	Ne	Ne	-	Iako se časopis pominje na više stranica (uključujući i http://agrofabi.org/izdavacka-djelatnost), oficijelna stranica (vjerovatno agroznanje.org) ne postoji više/nije dostupna.
10	-	Electronics	http://www.electronics.etfbl.net	Da	Da	En	
11	-	Primus	http://primus-gradiska.org/index.php/o-nama/biblioteka/izdanja	Ne	-	Sr	Časopis je samo usputno naveden* u okviru sekcije „Izdanja“ na stranici izdavača, tj. Visoke škole „PRIMUS“, Gradiška. Iako je do same stranice Visoke škole moguće doći po kriterijumu 2 „Iakoče pronalazačenja“, sam časopis ne zadovoljava taj kriterijum, pošto se direktan link ka časopisu uopšte ne pojavljuje. Prvog dana prikupljanja podataka oficijelna stranica bila je http://primus-edu.com/primus-gradiska/index.php/o-nama/biblioteka/izdanja (ali je posljednjeg dana utvrđeno da je promijenjena).
12	10	Filolog - časopis za jezik, književnost i kulturu	http://flf.unibl.org/?sec=19&lang=lat	Ne	Da	Sr	Časopis je samo usputno naveden* u okviru sekcije „Autorska izdanja“ na stranici izdavača, tj. Filološkog

								fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci.
13	-	Novi Putevi	-		Ne	Ne	-	Nije bilo moguće locirati bilo kakvu stranicu časopisa.
14	22	Quality of Life (Banja Luka) - APEIRON	http://www.qol-au.com		Da	Da	En	Isti izdavač izdaje i časopise br. 15, 17, 19 i 29.
15	26	Godišnjak fakulteta pravnih nauka - APEIRON	http://www.gfnp-au.com		Da	Da	Sr	Na stranici izostaju osnovne informacije o samom časopisu. Članci su dostupni preko Google Scholar samo kada se pretraga vrši na osnovu ćirilčnih naslova. Isti izdavač izdaje i časopise br. 14, 17, 19 i 29.
16	23	Poslovne studije	http://univerzitetps.com/index.php/sr/univerzitet/naucno-istraivaki-rad/casopis-poslovne-studije		Ne	Da	Sr/En/De	Časopis je samo usputno naveden* u okviru sekcije „Naučnoistraživački rad“ na stranici izdavača, tj. Univerziteta za poslovne studije u Banjoj Luci.
17	14	EMC Review - Časopis za ekonomiju - APEIRON	http://www.emc-review.com		Da	Ne	En	Isti izdavač izdaje i časopise br. 14, 15, 19 i 29.
18	19	FIGA - Filozofski godišnjak	http://www.filozofskodrustvors.org/o-casopisu-filozofski-godisnjak		Ne	Ne	Sr	Riječ je o jedinom filozofskom godišnjaku sa teritorije Republike Srpske koji je bilo moguće pronaći na internetu, iako se na oficijelnoj stranici ne koristi skraćenica „FIGA“, upotrijebljena na DOI Srpska.
19	15	JITA - Journal of Information Technology and Applications (Banja Luka) - APEIRON	http://jita.etf.rs/Public/EditorialBoard.aspx		Da	Da	En	Isti izdavač izdaje i časopise br. 14, 15, 17 i 29.
20	33	Biomedicinska istraživanja	-		Da	Ne	-	Iako se časopis pominje na više stranica (uključujući i http://www.ues.rs.ba/lat/medicinski-fakultet/vijesti/casopis-biomedicinska-istrazivanja), oficijelna stranica (vjerovatno http://biomedicinskaist-razivanja.rs.ba) ne postoji više/nije dostupna.
21	21	HERALD	http://www.gdrsbl.org/3/lat/izdanja/herald.htm		Ne	Ne	Sr/En	Na stranici izostaju osnovne informacije o samom časopisu. Lakoća pronalaženja u funkciji je dodavanja riječi „Glasnik“ u pretragu, jer se u samim primjercima časopisa on označavao kao „GLASNIK HERALD“ (pri čemu je prva riječ pisana ćirilicom, a druga latinicom, prim. aut.), iako se na samoj stranici izdavača, kao i na DOI Srpska, časopis primarno oslovljava samo kao „HERALD“.
22	8	Sport i zdravlje	-		Ne	Ne	-	Nije bilo moguće locirati bilo kakvu stranicu časopisa.
23	-	AGON	http://www.agoncasopis.com		Ne	Da	Sr	Na stranici izostaju osnovne informacije o samom časopisu.
24	25	Scripta Medica	http://www.scriptamedica.com		Da	Da	En	
25	32	Aktuelnosti	http://aktuelnosti.blc.edu.ba		Da	Da	Sr/En	
26	9	Contemporary Materials	http://savremenimaterijali.info/index.php?idsek=28		Da	Da	Sr/En	Cijela stranica je, u trenutku pretrage, primarno posvećena istoimenoj konferenciji, dok je časopis samo

							usputno naveden*.
27	-	Godišnjak matice srpske	-	Ne	Ne	-	Nije bilo moguće locirati bilo kakvu stranicu časopisa, tj. samo postoje linkovi ka resursima u vezi sa Maticom srpskom sa sjedištem u Novom Sadu (npr. Godišnjak Biblioteke Matice srpske).
28	35	Svarog	http://www.nubl.org/newsite/index.php/en/svarog1	Ne	Da	Sr/En	
29	34	Sportske nauke i zdravlje - APEIRON	http://www.siz-au.com	Da	Da	Sr/En	Cijela stranica je, u trenutku pretrage, primarno posvećena istoimenoj konferenciji, dok je časopis samo usputno naveden*. Članci su dostupni preko Google Scholar-a samo kada se pretraga vrši na osnovu ćirilčnih naslova. Isti izdavač izdaje i časopise br. 14, 15, 17 i 19.
30	-	Financing	http://financingscience.org/index.php/sr	Da	Da	Sr/En	
31	13	Sociološki diskurs	http://socioloskidiskurs.com	Da	Da	Sr/En	
32	12	Acta Economica	http://www.actaeconomica.efbl.org	Da	Da	Sr/En	
33	36	Psymedica	http://www.psymedica.yolasite.com	Da	Ne	Sr	

* Usputno naveden=Pod ovim podrazumijevam da na linku ne postoje nikakve ili gotovo nikakve informacije od interesa za potencijalne autore, uključujući i osnovne informacije o samom časopisu.

Prilog B. Podaci u vezi sa brojevima, člancima, uredništvima i informacijama za autore časopisa registrovanih na DOI Srpska

Rb.	Rb. na listi	Ime časopisa	Dostupni brojevi na oficijelnoj stranici	Dostupni brojevi na DOI Srpska stranici	Mogućnost preuzimanja individualnih članaka sa oficijelne stranice (nasuprot samo cijelom broju)	Mogućnost preuzimanja individualnih članaka sa DOI Srpska stranice	Podaci o uredništvu na oficijelnoj stranici	Uputstvo autorima na oficijelnoj stranici	Indeksne baze i servisi (podaci sa oficijelnih stranica časopisa)*	Napomene i dodatne informacije
1	31	Journal of Engineering & Processing Management	7/7	0	Ne	-	Navedeni su članovi uredničkog odbora, ali nije eksplicitno imenovan urednik (imena urednika navedena su samo unutar časopisa).	Da	Ne	
2	29	Bezbjednost policija građani	27/30	0	Ne	-	Ne postoje (ali dostupni unutar časopisa). Ime urednika se ne poklapa sa imenom na DOI Srpska.	Ne	Ne	
3	-	Economics	1/1	1	Da	Da	Postoje. Ime(na) urednika se ne poklapa(ju) sa imenom/ima na DOI Srpska.	Da	Ne	
4	-	Anali poslovne ekonomije	6/9	0	Djelimična	-	Na stranici je dat popis recenzenata, ali bez diferencijacije članova uredništva i bez imenovanja urednika (ovi podaci dostupni su unutar časopisa). Ime urednika se ne poklapa sa imenom na DOI Srpska.	Da	Ne	
5	-	Radovi Filozofskog fakulteta Filološke nauke	3/10	0	Ne	-	Ne postoje.	Ne	Ne	
6	5	Glasnik hemičara, tehnologa i ekologa Republike Srpske	10/10	3	Ne	Djelimična	Postoje. Ime(na) urednika se ne poklapa(ju) sa imenom/ima na DOI Srpska.	Da	EBSCO	Postoje linkovi za pristup nekolicini individualnih članaka, ali ne rade.
7	2	Arhiv za tehničke nauke	7/9	3	Da	Djelimična	Naveden je samo urednik (imena preostalih članova uredništva dostupna su unutar časopisa). Jedno od imena urednika navedeno na DOI Srpska se poklapa, a drugo se ne poklapa sa podacima sa oficijelne stranice.	Da	EBSCO, CrossRef, DOI Srpska	

8	1	Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Istočnom Sarajevu	6/6	2	Ne	Djelimična	Postoje.	Da	Ephorus	Navedeno je puno uredništvo na DOI Srpska. Na DOI Srpska eksplicitno je navedena oficijelna internet stranica časopisa.
9	16	Agroznanje	-	4	-	Da	-	-	-	
10	-	Electronics	30/31	3	Djelimična	Da	Postoje.	Da	SciVerse Scopus, DOAJ	
11	-	Primus	0/5	0	Ne	-	Ne postoje. Moguće ih je dobiti samo sa DOI Srpska stranice, ali ne i elektronski provjeriti unutar samog časopisa.	Ne	Ne	Na stranici su dostupni samo sadržaji časopisa.
12	10	Filolog - časopis za jezik, književnost i kulturu	0/4	7	Ne	Djelimična	Ne postoje.	Ne	Ne	Navedeno je puno uredništvo na DOI Srpska.
13	-	Novi Putevi	-	0	-	-	-	-	-	
14	22	Quality of Life (Banja Luka) - APEIRON	16/16	16	Da	Da	Postoje.	Da	EBSCO	Navedeno je puno uredništvo na DOI Srpska. Na DOI Srpska eksplicitno je navedena oficijelna internet stranica časopisa.
15	26	Godišnjak fakulteta pravnih nauka - APEIRON	3/3	3	Ne	Da	Postoje.	Ne	Ne	Navedeno je puno uredništvo na DOI Srpska. Na DOI Srpska eksplicitno je navedena oficijelna internet stranica časopisa.
16	23	Poslovne studije	10/10	0	Ne	-	Ne postoje (ali dostupni unutar časopisa).	Ne	EBSCO	
17	14	EMC Review - Časopis za ekonomiju - APEIRON	6/6	6	Ne	Da	Postoje.	Da	Index Copernicus	Navedeno je puno uredništvo na DOI Srpska. Na DOI Srpska eksplicitno je navedena oficijelna internet stranica časopisa.
18	19	FIGA - Filozofski godišnjak	8/8	0	Da	-	Navedeni su samo urednik i „saradnici časopisa“.	Da	Ne	
19	15	JITA - Journal of Information Technology and Applications (Banja Luka) - APEIRON	6/6	6	Ne	Da	Postoje.	Da	EBSCO, Index Copernicus	Navedeno je puno uredništvo na DOI Srpska. Na DOI Srpska eksplicitno je navedena oficijelna internet stranica časopisa.
20	33	Biomedicinska istraživanja	-	5	-	Da	-	-	-	
21	21	HERALD	4/16	0	Ne	-	Ne postoje (ali dostupni	Da	Ne	

								unutar časopisa). Ime(na) urednika se ne poklapa(ju) sa imenom/ima na DOI Srpska.			
22	8	Sport i zdravlje	-	0	-	-	-	-	-	-	
23	-	AGON	24/24	0	Da	-		Uredništvo sačinjavaju samo dva urednika, navedena na stranici.	Ne	Ne	Iako uključuje sekcije poput prikaza, časopis dominantno predstavlja zbirku originalne i prevedene poezije, tako da tehnički nije riječ o naučnom časopisu.
24	25	Scripta Medica	8/?	0	Ne	-		Postoje. Ime(na) urednika se ne poklapa(ju) sa imenom/ima na DOI Srpska.	Da	Ne	Sa stranice nije moguće utvrditi koliko je do sada brojeva objavljeno. Sveske i brojevi nisu prikazani hronološki.
25	32	Aktuelnosti	11/23	0	Ne	-		Postoje.	Da	Ne	Godine nisu prikazane hronološki.
26	9	Contemporary Materials	7/7	3	Da	Da		Postoje.	Ne	CrossRef	Postoji uputstvo za autore za istoimenu konferenciju, ali ne i za sam časopis. Navedeno je puno uredništvo na DOI Srpska.
27	-	Godišnjak matice srpske	-	0	-	-		-	-	-	
28	35	Svarog	6/6	1	Ne	Djelimična		Postoje. Ime(na) urednika se ne poklapa(ju) sa imenom/ima na DOI Srpska.	Da	Ne	Postoji greška u numeraciji časopisa na oficijelnoj stranici.
29	34	Sportske nauke i zdravlje - APEIRON	6/6	6	Ne	Da		Ne postoje (ali dostupni unutar časopisa).	Ne	Ne	Navedeno je puno uredništvo na DOI Srpska. Na DOI Srpska eksplicitno je navedena oficijelna internet stranica časopisa.
30	-	Financing	13/13	4	Ne	Da		Postoje. Ime(na) urednika se ne poklapa(ju) sa imenom/ima na DOI Srpska.	Da	Ne	
31	13	Sociološki diskurs	5/6	1	Ne	Da		Ne postoje (ali dostupni unutar časopisa). Iako urednik nije eksplicitno imenovan ni unutar samog časopisa, urednička imena navedena na DOI Srpska ne javljaju se na spisku uredništva datom u časopisu.	Ne	Ne	

32	12	Acta Economica	18/18	1	Ne	Djelimična	Postoje. Ime(na) urednika se ne poklapa(ju) sa imenom/ima na DOI Srpska.	Da	EBSCO, CrossRef, COBISS
33	31	Psymedica	6/6	2	Ne	Da	Postoje. Ime(na) urednika se ne poklapa(ju) sa imenom/ima na DOI Srpska.	Da	Ne

Napomene: * Prekopirani su, bez filtriranja, svi relevantni podaci koji su u vezi sa ovim dostupni na oficijelnoj stranici; ovo, dakle, ne znači da časopisi za koje podaci izostaju jesu ili nisu negdje indeksirani ili da koriste ili ne koriste određene servise, već da to nisu transparentno naglasili na stranici.

Prilog C. Podaci o časopisima sa liste Ministarstva nauke i tehnologije koji nisu registrovani na DOI Srpska

Rb.	Rb. na listi	Ime časopisa	Oficijelna internet stranica časopisa	Google Scholar	Dostupni brojevi na oficijelnoj stranici	Mogućnost preuzimanja individualnih članaka sa oficijelne stranice (nasuprot samo cijelom broju)	Podaci o uredništvu na oficijelnoj stranici	Uputstvo autorima na oficijelnoj stranici	Jezik oficijelne stranice	Indeksne baze i servisi (podaci sa oficijelnih stranica časopisa)*	Napomene i dodatne informacije
1	3	Naša škola	http://nasaskola-rs.com	Ne	0/?	Ne	Postoje.	Da	Sr	Ne	Sa stranice nije moguće utvrditi koliko je do sada brojeva objavljeno. Časopis izgleda nije otvorenog pristupa i čini se da potencira papirna, a ne elektronska izdanja. Sa stranice časopisa transparentno je da redakcija plaća autorima za objavljivanje radova u časopisu.
2	4	Sportlogia	http://www.sportlogia.com	Da	8/?	Djelimična	Postoje.	Da	Sr/En	Crosref, DOAJ, COBISS, EBSCO, SPORT Discus, Google Scholar, Index Copernicus, Open J-Gate, CAB Abstracts, CABI, FSO, WorldCat, INASP, CiteFactor	Sa stranice nije moguće utvrditi koliko je do sada brojeva objavljeno.
3	6	Godišnjak Pravnog fakulteta	http://www.godisnjakpf.rs	Ne	6/35	Da	Postoje.	Da	Sr	EBSCO	EBSCO pogrešno pisan kao „EPSCO“.
4	7	Srpska pravna misao	http://www.spmisao.rs	Ne	5/46	Djelimična	Postoje.	Da	Sr	EBSCO	EBSCO pogrešno pisan kao „EPSCO“. Svi članci nisu dostupni (a ne postoji mogućnost skidanja cijelog broja kao alternativa).
5	11	Defendologija	http://www.defendologija-banjaluka.com	Ne	5/33	Da	Ne postoje (ali dostupni unutar časopisa).	Da	Sr/En	Ne	
9	17	Nova škola	http://www.pfb.unssa.rs.ba/Casopis.htm	Ne	5/11	Da	Postoje.	Ne	Sr	Ne	Časopis je samo usputno naveden* u okviru sekcije „Izdavačka djelatnost“ na stranici izdavača, tj. Pedagoškog fakulteta u Bijeljini.

7	18	Radovi	http://www.ffuis.edu.ba/radovi	Ne	6/16	Djelimična	Postoje.	Da	Sr	Ne	Na stranici izostaju osnovne informacije o samom časopisu. U uputstvima se vrši pozivanje na propise iz Srbije, ne Republike Srpske.
8	20	MAT-KOL	http://www.imvibl.org/dmb/mat_kol.htm	Da	28/?	Da	Postoje.	Da	Sr	Math Educt Database, Index Copernicus, Реферативный журнал – Математика, Ulrichsweb, EBSCO	Sa stranice nije moguće utvrditi koliko je do sada brojeva objavljeno. Link koji bi trebao da sadrži primjer u okviru uputstva autorima ne radi. Isti izdavač (Naučno društvo matematičara Banja Luka, DMBL) izdaje i Bulletin of Society of Mathematicians Banja Luka, kao i IMO - Istraživanje matematičkog obrazovanja. Izdavač na matičnoj stranici daje prikaz osnovnih bibliometrijskih pokazatelja svojih časopisa.
9	24	Journal of International Mathematical Virtual Institute	http://www.imvibl.org	Da	3/3	Da	Postoje.	Da	En	Ne	Izdavač (IMVI) je ekstenzija DMBL, koji izdaje MAT-KOL, IMO i Bulletin of Society of Mathematicians Banja Luka. Postoji bag u linku.
10	27	IMO - Istraživanje matematičkog obrazovanja	http://www.imvibl.org/dmb/meso/imo/imo2.htm	Da	10/10	Da	Postoje.	Da	Sr	Math Educt Database, Index Copernicus, Реферативный журнал – Математика, Ulrichsweb, EBSCO	Isti izdavač (Naučno društvo matematičara Banja Luka, DMBL) izdaje i Bulletin of Society of Mathematicians Banja Luka, kao i MAT-KOL.
11	28	POLITEIA	http://politeia.fpnbl.org	Da	5/5	Ne	Postoje.	Ne	Sr	Ne	Na stranici izostaju osnovne informacije o samom časopisu. Članci su dostupni preko Google Scholar samo kada se pretraga vrši na osnovu ćirilčnih naslova.
12	30	NOVI EKONOMIST časopis za ekonomsku teoriju i praksu	http://noviekonomist.info	Ne	12/12	Djelimična	Postoje.	Ne	Sr	Ne	Članci iz starijih brojeva su organizovani u zajedničke arhive (jedna arhiva za svaki broj časopisa) koje je neophodno preuzeti u cjelini, ali unutar arhiva članci su razdvojeni (.doc format). Za novije brojeve, dostupni su samo cjeloviti (.pdf) brojevi.

* Uputno naveden=Pod ovim podrazumijevam da na linku ne postoje nikakve ili gotovo nikakve informacije od interesa za potencijalne autore, uključujući i osnovne informacije o samom časopisu.